

Sotsiaalkaitseministri 12. juuni 2023. a käskkirjaga nr 94 kinnitatud toetuse andmise tingimuste „Sotsiaalkaitstesüsteemide ajakohastamist toetavate infosüsteemide arendused“ muutmise eelnõu seletuskiri

I. Sissejuhatus

Seoses 2027. aasta jaanuaris rakenduva erihoolekande reformiga muutuvad ka infosüsteemi arendamise vajadused. Selleks muudetakse ja täpsustatakse toetuse andmise tingimuste (edaspidi TAT) tegevuste 2.2 ja 2.3 sisu, eesmärki ja tulemusi, sihtrühmi ja TAT-spetsiifilisi näitajaid. Muudatusega arendatakse turvalise infovahetuse tagamiseks välja teenuseosutajate jaoks vajalikud funktsionaalsused sotsiaalteenuste ja -toetuste andmeregistri (edaspidi STAR) juurde, näiteks toetuste taotlemise, määramise ja haldamise funktsionaalsus, mis toetab tervikliku haldusmenetluse läbiviimist. Uus lahendus keskendub sotsiaalkaitse valdkonna ühise andmekogu arendamisele, mis põhineb olemasolevate infosüsteemide omavahelisel sujuval lõimimisel.

Muudatusega suurendatakse toetuse andmise tingimuste eelarvet 2 500 000 euro võrra meetme vabade vahendite arvelt.

Kuna tööde alustamine on planeeritud aastasse 2026, on vajalik pikendada ka TAT abikõlblikkuse perioodi aasta võrra kuni 31.12.2028. Samuti muudetakse aastate 2024–2025 tegevuskava ja eelarvet.

Eelnõu ja seletuskirja on koostanud Sotsiaalministeeriumi välisvahendite osakonna nõunik Mari Knjazev (tel 5422 0685, mari.knjazev@sm.ee). Eelnõu juriidilise ekspertiisi on teinud Sotsiaalministeeriumi õigusosakonna õigusnõunik Piret Eelmets (tel 6269 128, piret.eelmets@sm.ee). Eelnõu on keeleteimetanud Rahandusministeeriumi ühisosakonna dokumendihaldustalituse keeleteimetaja Virge Tammaru (tel 5919 927, virge.tammaru@fin.ee).

Seletuskirjas on kirjeldatud ainult neid TAT muudatusi, mis lisanduvad käesoleva eelnõuga.

Märkused

Eelnõu ei ole seotud muu menetluses oleva eelnõuga ega isikuandmete töötlemisega isikuandmete kaitse üldmääruse tähenduses. TAT raames tehtavate arendustegevustega ei muutu arendatavate andmebaaside kasutajate ülesanded, kuid kui arendustegevuse raames selgub, et andmebaasi põhimäärust on vaja ajakohastada, tehakse enne arenduse käikulaskmist asjakohased õiguslikud muudatused.

Seletuskirjas on kirjeldatud ainult eelnõus nimetatud TAT muudatusi.

II. TAT muudatuste sisu

Punktiga 1 muudetakse TAT abikõlblikkuse perioodi. Uueks perioodiks on 01.08.2022–31.12.2028. Muudatus on tingitud tegevuste sisulisest muutmisest, mis pikendab nende elluviimise perioodi.

Punktiga 2 täpsustatakse, et rakendusasutus on Sotsiaalministeeriumi välisvahendite osakond. Muudatus on tingitud Sotsiaalministeeriumi struktuurimuudatustest 2023. aastal.

Punktiga 3 pikendatakse aasta võrra tegevuse 2.1.5 abikõlblikkuse perioodi. Muudatus on tingitud sellest, et erihoolekandereform jõustub 2027. aasta jaanuaris, mistõttu on oluline tõsta sellega seotud arendused prioriteetselt kohale. See mõjutab teiste planeeritud arenduste ajastust, põhjustades ajagraafikus nihkeid. Selleks, et tagada kõikide vajalike arenduste valmimine, on vajalik TAT abikõlblikkuse perioodi pikendada.

Punktiga 4 muudetakse tegevuse 2.2 nimetust. Uueks tegevuseks on „Teenuseosutajate jaoks vajalike funktsionaalsuste loomine“. Muudatus on tingitud sellest, et varasem nimetus „Teenuseosutajate portaali loomine“ oli eksitav, sest võis jätta mulje, et luuakse uus füüsiline

portaal, kuid tegelikult on tegevuse eesmärk luua juurde funktsionaalsusi STAR-i. Uus pealkiri väljendab tegevuse sisu selgemalt.

Punktiga 5 muudetakse tegevuse 2.2 „Teenuseosutajate jaoks vajalike funktsionaalsuste loomine“ sisu, tulemust, sihtrühma ja abikõlblikkuse perioodi.

Tegevuse sisu tuuakse välja, et turvalise infovahetuse tagamiseks arendatakse välja teenuseosutajate jaoks vajalikud funktsionaalsused STAR-i.

Punktiga 6 muudetakse tegevuse 2.3 „Muud arendused, mis tulenevad õiguslikest muudatustest või muudest vajadustest“ eesmärgi, sisu, tulemust, sihtrühma ja abikõlblikkuse perioodi. Muudatus on tingitud asjaolust, et algselt oli planeeritud riiklikult muuta hoolduspuhkust puudutavaid regulatsioone ning vastavate tegevuste tulemusena arendada ka infosüsteemi, kuid poliitilise otsuse tulemusena neid tegevusi ellu ei viida, mistõttu jääb hoolduspuhkus tegevusest välja.

Punktiga 7 uuendatakse näitajate tabelit. Seoses abikõlblikkuse perioodi pikendamisega aasta võrra on läbivalt kõikide näitajate sihttase aastaks 2028, samuti eemaldatakse ja lisatakse TAT-spetsiifilisi tulemusnäitajaid ning täiendatakse selgitavat teavet. Muudatused on tingitud abikõlblikkuse perioodi pikendamisest ning tegevuste 2.2 ja 2.3 sisu muutmisest.

Meetmete nimekirja väljundnäitaja „Sotsiaalkaitse valdkonna ühine andmekogu“ ei muutu, aga täpsustatakse elluviija raporteerimiskohustust ka vahearuanete puhul (kooskõlas näitajate metoodikaga).

Eemaldatakse TAT-spetsiifiline tulemusnäitaja „Institutsioonide vajaduste põhised kasutajarollid“, sest muutub tehniline lähenemine, mistõttu kaotab see näitaja olulisuse. Muudatus on tingitud TAT realiseerimise lähenemise muutumisest. Kui algselt oli kavandatud eraldiseisva teenuseosutajate portaali loomine Sotsiaalkindlustusameti haldusalas, mis võimaldanuks ka kasutajarollide raporteerimist, siis arendusprotsessi käigus jõuti efektiivsema lahenduseni. Uus lahendus keskendub sotsiaalkaitse valdkonna ühise andmekogu arendamisele, mis põhineb olemasolevate infosüsteemide (SKAIS ja STAR) omavahelisel sujuval lõimimisel. See strateegiline muudatus tähendab, et algne tulemusnäitaja ei ole enam asjakohane, kuna see ei peegelda uuendatud lähenemise tegelikku väärtust ja mõju.

Muudetakse tegevuse 2.2 TAT-spetsiifilise väljundnäitaja „Valminud TOPi esimene etapp“ sõnastust, uus näitaja nimetus on „Teenuseosutajate funktsionaalsuste arenduste esimene etapp“. Muudatus on tingitud sellest, et tehniline lahendus on rakendamise käigus täpsustunud ja esialgne nimetus oli eksitav. Eraldi portaali asemel arendatakse tegevuse tulemusena välja STAR-ile lisafunktsionaalsused, sealhulgas muudetakse selgitavat teavet.

Eemaldatakse tegevuse 2.3 TAT-spetsiifiline väljundnäitaja „Valminud ärianalüüs“, kuna see oli seotud planeeritud hoolduspuhkuse tegevustega, mida poliitilise otsuse tulemusena ellu ei viida. Seetõttu ei ole selle väljundnäitaja säilitamine põhjendatud, kuid tegevusele lisatakse kaks TAT-spetsiifilist väljundnäitajat.

Lisatakse tegevuse 2.3 TAT-spetsiifiline väljundnäitaja „Haldusmenetluse põhimõtteid arvestav toetuste taotlemise ja määramise funktsionaalsus“, mille mõõtühikuks on arv ja sihttasemeks 1. Näitaja lisamise vajalikkus selgus rakendamise käigus. Tegemist on strateegilise tähtsusega arendusega, mis loob kindla aluse tõenduspõhiseks poliitikakujunduseks. Lahenduse käigus arendatakse välja mitmekülgne funktsionaalsus, mis toetab erinevate toetuste taotlemist, määramist ja terviklikku haldamist, hõlbustades kogu haldusmenetluse läbiviimist. Kasutajasõbraliku ja tervikliku töökeskkonna tagamiseks täiustatakse STAR-i üldkomponente ning

luuakse uusi funktsionaalsusi, mis kindlustavad kasutaja sujuva teekonna ja optimeerivad haldusmenetluse protsesse.

Samuti lisatakse tegevuse 2.3 TAT-spetsiifiline väljundnäitaja „Erihoolekande menetluse funktsionaalsus“, mille mõõtühikuks on arv ja sihttasemeks 1. Näitaja lisamine on vajalik uue tegevuse mõju hindamiseks ja selle täpsemaks mõõtmiseks.

Punktiga 8 suurendatakse TAT eelarvet (kehtiv eelarve on 11 428 571 eurot) kokku 2 500 000 euro võrra, millest ERFi toetus on 1 750 000 eurot ja riiklik kaasfinantseering 750 000 eurot. Eelarve suureneb sama meetme 21.4.1.1 vabade vahendite, sh planeerimise ja kinnitamata TAT „Innovaatiliste lahenduste väljatöötamine elu- ja teenusekohtade kohandamiseks“ eelarve vähendamise arvelt. TAT eelarve on muutmise järel kokku 13 928 571 eurot, millest ERFi toetus on 9 750 000 eurot ja riiklik kaasfinantseering 4 178 571 eurot. Eelarve muudatus on vajalik muudetud TAT tegevuste edukaks elluviimiseks.

Punktiga 9 tunnistatakse kehtetuks TAT punktid 7.1.5 ja 7.2.6, sest elluvijale ja partnerile pandud kohustus kooskõlastada RA-ga TAT eelarvest rahastatavate riigihangete sisulist tegevuste vastavust TAT eesmärkidega enne riigihangete korraldamist ei ole osutunud asjakohaseks, kuna vastavalt punktile 7.1.2 peab elluvijal rakendama TAT-d vastavalt kinnitatud eelarvele, mis tagab ka hangete vastavuse TAT eesmärkidele.

Punktiga 10 asendatakse 2024–2025 TAT tegevuskava ja TAT eelarve, mida korrigeeritakse vastavalt tegelikule täitmisele ja tegevuskavale.

Eelarvet on aastate 2023–2024 puhul täpsustatud vastavalt tegelikele kuludele ning suurendatud 2025. aasta puhul 110 145,00 euro võrra.

III. TAT vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu on vastavuses Euroopa Liidu õigusega.

Eelnõu koostamisel on arvestatud järgmiste Euroopa Liidu õigusaktidega:

- 1) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2021/1060, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfond+, Ühtekuuluvusfondi, Õiglase Ülemineku Fondi ja Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi kohta ning nende ja Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi, Sisejulgeolekufondi ning piirihalduse ja viisapoliitika rahastu suhtes kohaldatavad finantsreeglid;
- 2) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2021/1058, mis käsitleb Euroopa Regionaalarengu Fondi ja Ühtekuuluvusfondi.

IV. TAT muudatuste mõju

Muudatuste järel suureneb TAT eelarve kokku 2 500 000 euro võrra, millest ERFi toetus on 1 750 000 eurot ja riiklik kaasfinantseering 750 000 eurot. Eelarve suureneb sama meetme 21.4.1.1 vabade vahendite, sh planeerimise ja kinnitamata TAT „Innovaatiliste lahenduste väljatöötamine elu- ja teenusekohtade kohandamiseks“ eelarve vähendamise arvelt. TAT eelarve on muutmise järel kokku 13 928 571 eurot, millest ERFi toetus on 9 750 000 eurot ja riiklik kaasfinantseering 4 178 571 eurot. Eelarve muudatus on vajalik muudetud TAT tegevuste edukaks elluviimiseks.

Muudatusel on märkimisväärne positiivne mõju valdkondadevahelise koostöö tugevdamisele, kuna TAT rakendamise tulemusena paraneb sotsiaalabi korraldus kõigile abivajajatele olenemata nende elukohast või kohalikus omavalitsuses kasutatavast meetodikast. See tagab kõigile abivajajatele võrdsed võimalused, kindlustab võrdõiguslikkuse põhimõtete järgimise ja parandab teenuste ligipääsetavust. Lisaks vähendavad TAT raames tehtavad arendused oluliselt halduskoormust nii abivajajate, KOV-i sotsiaaltöötajate, Sotsiaalkindlustusameti spetsialistide kui

ka teenuseosutajate jaoks, muutes andmete pärimise ja edastamise protsessid märksa sujuvamaks. Kõik need tegurid panustavad terviklikult riigi tasakaalustatud regionaalarengusse.

V. TAT muudatuste jõustumine

Eelnõu jõustub üldises korras.

VI. TAT muudatuste kooskõlastamine

Eelnõu esitatakse kooskõlastamiseks eelnõude infosüsteemi kaudu Rahandusministeeriumile, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumile ja Kliimaministeeriumile, e-posti teel Riigi Tugiteenuste Keskusele, Euroopa Komisjonile ja ühtekuuluvuspoliitika 2021–2027 rakenduskava seirekomisjonile ning arvamuse avaldamiseks Tervise ja Heaolu Infosüsteemide Keskusele ja Sotsiaalkindlustusametile.